

Sosiaalista mediaa Istanbulissa

Viestinnän tutkijoiden järjestön (IAMCR) tämänvuotinen, heinäkuun 13.–17. päivinä Istanbulissa järjestetty konferenssi tarjosi parisenkymmentä Venäjään liittyvää esitelmiä. Jonkin verran esitelmiä pidettiin myös liittyen entisen Neuvostoliiton maihin, kuten Keski-Aasiaan. Venäjää käsitteleviä esitelmiä oli muun muassa post-sosialistisen ja post-autoriaarisen kommunikaation ja digitaalisen kuilun (*digital divide*) työryhmissä. Kaikkiaan konferenssiin osallistui yli tuhat tutkijaa.

Tämän hetken Venäjään liittyvän mediatutkimuksen trendejä kuvastaa se seikka, että suurin osa maata käsittelevistä esitelmistä liittyi internetiin, etenkin sosiaaliseen mediaan. Esitelmissä käsiteltiin myös muun muassa journalistisukupolvien välistä kuilua digiaikana ja internetiä uskonnollisten näkemysten esittämisen paikkana.

Ivan Zasurski (Moskovan valtionyliopisto) kiinnitti huomiota venäläisen sosiaalisen median ”kotimaisuuteen”. Facebook ei ole Venäjällä keskeinen, vaan käytössä on sen venäläinen vastine Vkontakte. Palvelujen käyttö on eriytynyt alueittain. Kun suurkaupungeissa seurataan blogeja ja statuspäivityksiä, alueilla kiinnostaa Odnoklassniki-palvelu, jossa voi olla yhteydessä muun muassa vanhoihin koulukavereihin. Tämä kiinnostaa etenkin internetin vanhempaa käyttäjäkuntaa.

Internet-teemaan tarttui myös Jasen Zasurski (Moskovan valtionyliopisto), jonka mukaan Venäjä on jäänyt mobiilin internetin käytössä jälkeen esimerkiksi Kiinasta pääasiassa siksi, että mobiilipalvelut ovat liian kalliita tavallisille ihmisille. Marina Pavlikova ja Tamara Jakova (Moskovan valtionyliopisto) olivat puolestaan tarkastelleet presidentti Medvedevin, pääministeri Putinin ja muiden keskeisten poliitikkojen läsnäoloa internetissä ja päätyneet havaintoon, jonka mukaan todellinen yleisön kanssa käytävä dialogi on vähäistä ja toistaiseksi harva poliitikko pitää sosiaalista mediaa itselleen hyödyllisenä välineenä.

Muutama esitelmiä vertaili Kiinaa ja Venäjää, enemmän kuitenkin yleisellä mediajärjestelmän tasolla tapaustutkimusten jäädessä puuttumaan. Nämä voisivatkin tuoda lisämaustetta tutkimukseen ja avata yleistyksiä esimerkiksi poliittisen kontrollin säilymisestä ja transformaation luonteesta. Londen School of Economicsin Bingchung Meng ja Terhi Rantanen pohtivat esityksessään, onko enää olemassa ”systeemejä” vertailtaviksi, vai tarvittaisiinko jo uusia analyysisyksiköitä. Itse he olivat valinneet Venäjä-Kiina-vertailun kohteeksi ns. verkostoyhteiskunnan, tarkastellen muun muassa internetin käyttäjäkuntaa ja valtion (rajoittavaa) roolia tietoverkkojen käytössä. Kiinnostavaa internet-maailman kehi-

tyksessä näissä maissa on etenkin taistelu liberaaliuden ja kontrollin välillä.

Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen näkökulmasta kiintoisa oli myös singaporelaisen Xiaoge Xun (Wee Kim Ween yliopisto) mediateoriaan liittyvä avaus. Muun muassa Venäjää on ollut vaikea sijoittaa ”lokeroihin” mediajärjestelmiä vertailevassa kirjallisuudessa. Xiaoge Xu kehittää mediajärjestelmien erojen indeksoimista tavoitteenaan mittarit, joilla voisi vertailla hyvinkin erilaisia mediajärjestelmiä keskenään muun muassa kulttuurisen ja poliittisen ympäristön osalta ja tutkia näiden suhdetta normatiivisiin odotuksiin ja median rooliin. Aineistona ovat alkuvaiheessa yhdeksän Aasian maata, mutta hänen tavoitteenaan on laajentaa tutkimusta vielä kansainvälisemmäksi, miksei Venäjääkin koskevaksi.

Astetta suurempi vertailuhanke on Zvi Reichin (Ben Gurion university of the Negev) ja Thomas Hanitzschin (Münchenin yliopisto) esittämä 18 maassa, mukaan lukien Venäjä, toteutettu journalistisurvey. Tutkimuksessa muun muassa selvisi, että autoritaarisen hallinnon maissa journalistit voivat kokea autonomiansa melko suureksikin. Hallinnon luonteesta ei siis voi vetää suoria johtopäätöksiä journalistien kokemuksiin työoloistaan.

Katja Koikkalainen